

PROGRAM/PROGRAMM

XIV WROCŁAWSKIE SYMPOZJUM BADAŃ PISMA

WROCŁAW, 16 – 18 CZERWCA 2010 r.

XIV WROCŁAW SYMPOSIUM ON QUESTIONED DOCUMENT EXAMINATION

WROCLAW, JUNE 16 – 18, 2010

XIV. SYMPOSIUM ZUR HANDSCHRIFTUNTERSUCHUNG

Wrocław, 16. – 18. Juni 2010

Miejsce obrad: Budynek Główny Uniwersytetu Wrocławskiego
pl. Uniwersytecki 1, Sala Muzyczna, parter

Venue: Main Building of the University of Wrocław
pl. Uniwersytecki 1, Music Hall, ground floor

Tagungsort: Das Hauptgebäude der Universität Wrocław
pl. Uniwersytecki 1, Musiksaal, Erdgeschoss

Organizator:
Uniwersytet Wrocławski /University of Wrocław
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii /Faculty of Law, Administration and Economics
Katedra Kryminalistyki / Department of Forensic Sciences
Polska / Poland

ul. Uniwersytecka 22/26
PL 50-145 Wrocław
tel.: +48 71 375 24 02; 375 24 75;
fax: +4871 375 23 22
katkrym@prawo.uni.wroc.pl
www.kryminalistyka.uni.wroc.pl

© Copyright 2010 by Katedra Kryminalistyki
Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

DZIEŃ PIERWSZY – ŚRODA, 16 CZERWCA 2010

DAY 1 – WEDNESDAY, JUNE 16, 2010

1. TAG – MITTWOCH, 16. JUNI, 2010

8.00 – 9.30 **Rejestracja uczestników**
Registration of participants
Anmeldung der Teilnehmer

9.30 – 10.00 **Otwarcie sympozjum przez**
Opening of the Symposium by
Eröffnung des Symposiums durch
- prof. dr hab. dr h.c. Zdzisława Kegła

Wystąpienie / Presentation/Ansprachen:

Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego
– prof. dr hab. Marka Bojarskiego

Dziekana Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytetu Wrocławskiego
– prof. dr hab. Włodzimierza Gromskiego

10.00 – 13.00 **Część I / Part I / Teil I**

Prowadzący / Chairman / Vorsitzender:
prof. dr hab. dr h.c. Andrzej Szwarc

1. **prof. dr hab. Karol Sławik: *Rozmiary i dynamika fałszerstw (Polska lata 2008 – 2009).***
Extent and dynamics of forgery (Poland 2008–2009).
Der Ausmaß und die Dynamik der Fälschung (Polen in den Jahren 2008–2009).

2. **prof. dr hab. Tatiana Volchetskaya: Współczesne tendencje w badaniach pismoznawczych w Rosji.**
Contemporary trends in handwriting examination in Russia.
Gegegenwärtige Tendenzen der Schriftuntersuchung in Russland.
3. **prof. dr hab. Horst Howorka: Fizyko-chemiczne badania wieku dokumentów.**
Physico – chemical ink dating examination.
Chemisch – physikalische Alterbestimmung von Kugelschreiber Schriften.
4. **prof. Glauco Ceccarelli: Osobowość i pismo – badanie według perspektywy „Big Five”.**
Personality and handwriting – examination form the “Big Five” perspective.
Die Persönlichkeit und die Schrift – Untersuchung nach der „Big Five“-Perspektive.
5. **prof. dr hab. Mirosław Owoc: Totalna analiza dokumentu.**
Total document analysis.
Totale Dokumentanalyse.
6. **prof. dr hab. Józef Wójcikiewicz, dr Violetta Kwiatkowska-Wójcikiewicz: Sędzia jako „biegły” pismoznawca. Rozważania na kanwie art. 254 k.p.c.**
Judge as handwriting „expert”. Deliberations inspired by art. 254, Code of Civil Procedure.
Richter als „Sachverständiger” für Schriftuntersuchung. Überlegungen aufgrund Art. 254 des Strafgesetzbuches.
7. **prof. dr hab. Piotr Girdwoyń, prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski: Matrix – reaktywacja, czyli o naukowości badań pisma jeszcze raz. Refleksje na podstawie sprawy Hull v. Minnesota.**
Matrix – reactivation or the scientific character of handwriting examination once again. Reflections inspired by the case Hull v. Minnesota.
Matrix – Reaktivierung – über die Wissenschaftlichkeit der Schriftuntersuchung noch einmal. Überlegungen anhand der Sache Hull v. Minnesota.

8. prof. dr hab. Adam Taracha: *Billing telefoniczny jako dowód w procesie karnym.*

Billing data – documentary evidence.

Telefonbilling als Beweis im Strafprozess.

9. prof. dr Rakesh K. Garg: *Badania pismoznawcze osób posługujących się alfabetem łacińskim pochodzących ze środowisk wiejskich i miejskich.*

Evaluation of trends in handwriting characteristics in Roman script of individuals from rural and urban environments.

Untersuchung der Handschrift von das lateinische Alphabet benutzenden Personen, die aus dem Dorf- und Stadtmilieu stammen

10. dr Marisa Aloia: *Grafologiczne cold case.*

Graphological cold case.

Graphologische cold case

Dyskusja / Discussion / Diskussion

13.00 – 14.00 **Przerwa / Break / Pause**

14.00 – 17.00 **Część II / Part II / Teil II**

Prowadzący / Chairman / Vorsitzender:

prof. dr hab. Antoni Feluś

1. prof. dr hab. Lucian Ionescu: *Badania nieznannej rzeźby Brancusiego.*

Examination of Brancusi's unknown sculpture.

Die Untersuchung der unbekannter Skulptur von Brancusi

2. dr Sigita Silaraja, dr Vitalijs Freidenfelds, dr Oksana Priedite: *Doświadczalne badania symulacji pieczętek wykonanych na urządzeniach biurowych.*

Experimental examination of seal simulations acquired on office equipment.

Experimentelle Untersuchung der Simulation von Stempeln, die mithilfe von Bürogeräten ausgeführt wurden

3. **dr Thomas Hecker: Aktualne problemy ekspertyzy pismoznawczej**
Current issues in handwriting examination.
Zur Frage der spontanen Deckungsgleichheit.
4. **doc. dr Grzegorz Rusek, dr inż. Jacek Reiner, dr Roman Ptak, prof. dr hab. Mirosław Owoc, mgr Mariusz Mrzygłód, dr Rafał Cieśla: Skaner kryminalistyczny do badań dokumentów.**
Forensic scanners in document examination.
Kriminalistischer Scanner für die Dokumentenuntersuchung.
5. **prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski, dr Mieczysław Goc, mgr Krystyna Łuszczuk: Wykorzystanie grafometrii komputerowej w badaniach identyfikacyjnych pisma ręcznego i podpisów – komunikat z realizacji projektu rozwojowego.**
Use of computer graphometry in identification examination of handwriting and signatures – a communique from the implementation of a development project.
Nutzung der Computergraphometrie bei der Identifizierungsuntersuchung der Handschrift und der Unterschriften – Bericht über die Realisierung eines Entwicklungsprojektes
6. **dr inż. Tomasz Grzelak, dr inż. Zbigniew Halbiniak, dr inż. Roman Ptak, dr inż. Czesław Smutnicki: Pomiar i obrazowanie danych w polimorficznym skanerze do badania dokumentów.**
Measurement and imaging of data in polymorphic scanner for document examination.
Die Bemessung und Darstellung von Daten in dem polimorphischen Scanner für Dokumentenuntersuchung.
7. **dr Elżbieta Żywucka-Kozłowska, dr Krystyna Bronowska: Pismo zaklęte w kamieniu.**
Writing turned into stone.
Die im Stein verzauberte Schrift
8. **prof. dr hab. Barbara Gawda, prof. dr hab. Małgorzata Szepietowska: Znamiona lęku w piśmie ręcznym.**
Signs of fear in handwriting.
Furchtmerkmale in der Handschrift

9. **doc. dr Grzegorz Rusek, dr Rafał Cieśla: Specyfika technicznych badań dokumentów.**
Specific character of technical examination of documents.
Die Spezifik der technischen Dokumentenuntersuchung.
10. **dr Jarosław Moszczyński: O wartości identyfikacyjnej graficznych cech pisma ręcznego.**
On identification value of graphic features in handwriting.
Über den Identifizierungswert der graphischen Handschriftmerkmale.
11. **dr Monika Zaśko-Zielińska: O projekcie korpusu listów pożegnalnych samobójców.**
On the proposed corpus of suicides' farewell letters.
Über das Projekt von einer Sammlung der Abschiedsbriefe der Selbstmörder
12. **mgr Andrzej Łuszczuk, mgr Krystyna Łuszczuk: Scangrafia komputerowa – barwometryczna analiza pisma ręcznego.**
Computer scangraphy – colorimetric analysis of handwriting.
Computerscangraphie – farbmetrische Analyse der Handschrift.

Dyskusja / Discussion / Diskussion

DZIEŃ DRUGI – CZWARTEK, 17 CZERWCA 2010

DAY 2 – THURSDAY, JUNE 17, 2010

---

2. TAG – DONNERSTAG, 17. JUNI, 2010

9.00 – 13.00 Część I / Part I / Teil I

Prowadzący / Chairman / Vorsitzender:
prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski

- 1. prof. dr hab. Tadeusz Widła: *Grafizm po rehabilitacji.***
Graphism after recuperation.
Graphismus nach der Rehabilitation
- 2. prof. dr hab. Antoni Feluś: *Obraz struktury językowej jako wskaźnik postępu choroby neurologicznej.***
Image of linguistic structure as an indicator of progress of neurological disease.
Das Bild der Sprachstruktur als Maßstab des Fortschritts von neurologischen Krankheiten
- 3. prof. dr hab. Tadeusz Widła, mgr Karol Kordyka: *Naśladownictwa sygnatur Sisleya.***
Imitation of Sisley's signatures.
Nachahmung von Sisley-Signaturen.
- 4. mgr Liana Vettori: *Prawdziwy testament sfałszowany w czasie.***
Genuine testament forged in time.
Das echte zeitlich gefälschte Testament.
- 5. dr Michał Gramatyka: *Falszerstwo decyzji procesowej? Na marginesie postępowań w sprawie B. Blidy.***
Falsification of a judicial decision? Comments on the proceedings in B. Blida's case.
Die Fälschung einer Prozessentscheidung? Am Rande der Verfahren in der Sache von B. Blida

- 6. dr Marek Leśniak: *Wybrane problemy metodologiczne i metodyczne ekspertyzy pisma.***
Selected methodological and methodical issues in handwriting expert examination.
Ausgewählte methodologische und methodische Probleme der Schriftuntersuchung.
- 7. prof. dr hab. Tadeusz Widła, mgr Sylwia Ławrentjew: *Parkinsonizm w piśmie.***
Parkinson's disease as reflected in handwriting.
Parkinsonismus in der Handschrift.
- 8. dr Adam Buczek: *Opiniowanie na podstawie kopii kserograficznej – techniczne możliwości ingerencji w jej strukturę.***
Expert opinion based on a xerox copy – technical possibilities of interference in its structure.
Begutachtung anhand einer Xerokopie – technische Möglichkeiten des Eingriffs in ihre Struktur
- 9. dr Dorota Zienkiewicz: *Ekspertyza dokumentów w orzecznictwie Sądu Najwyższego.***
Document expert examination in the Supreme Court's jurisprudence.
Dokumentenexpertise in der Rechtsprechung des Obersten Gerichts.
- 10. dr Monika Całkiewicz: *Listy samobójcze – aspekty kryminalistyczne.***
Suicides' letters and their forensic aspects.
Selbstmörderbriefe – kriminalistische Aspekte.

Dyskusja / Discussion / Diskussion

DZIEŃ TRZECI – PIĄTEK, 18 CZERWCA 2010

DAY 3 – FRIDAY, JUNE 18, 2010

---

3. TAG – FREITAG, 18. JUNI, 2010

9.00 – 13.00 Część I / Part I / Teil I

Prowadzący / Chairman / Vorsitzender:
prof. dr hab. Mirosław Owoc

- 1. prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski: *Zróbmy to jeszcze raz...***
Let's do it once more...
Tun wir es noch einmal ...
- 2. prof. dr Henryk Malewski, dr Zilvinas Ragauskas:**
Wybrane zagadnienia zapewnienia jakości w badaniach pisma w praktyce Centrum Badań Dokumentów policji litewskiej.
Selected issues in ensuring quality in handwriting examination in the practice of the Document Examination Centre of the Lithuanian Police.
Ausgewählte Fragen der Qualitätssicherung bei der Schriftuntersuchung in der Praxis des Zentrums für Dokumentenuntersuchung der Litauischen Polizei
- 3. prof. dr hab. Ewa Gruza, dr Mieczysław Goc: *Genialny fałszerz, czy bezradny ekspert.***
Brilliant forger or helpless expert.
Genialer Fälscher oder ratloser Experte.
- 4. dr Paul Butler: *Najnowsze osiągnięcia w badaniach dokumentów przy zastosowaniu technik wizyjnego komparatora spektralnego oraz spektroskopu ramanowskiego.***
Latest developments in video spectral and Raman spectroscopy techniques for document examination.
Die neuesten Errungenschaften in der Dokumentenuntersuchung mit Anwendung von Video Spectral Comparator und Raman Spectroskopie

5. **prof. dr hab. Veleryj Podpalyj: Kryminalistyczne badania dokumentów na Ukrainie.**
Forensic examination of documents in Ukraine.
Kriminalistische Dokumentenuntersuchung in der Ukraine
7. **dr Jolanta Grębowiec: Nierówność metodyczna w ekspertyzie pisma.**
Methodical disparity in handwriting examination.
Methodische Ungleichheit in der Schriftexpertise.
8. **dr Teresa Addis: Skolonowane czeki: cechy fizyczne i organoleptyczne. Przypadek ekspertyzy.**
Cloned cheques: physical and organoleptic features. A case study.
Geklonte Schecks: physikalische und organoleptische Merkmale. Expertisefall.
9. **dr Szymon Matuszewski: Ocena uszkodzeń i zabrudzeń podłoża jako dowodów naklejenia i odklejenia - przypadek nietypowego testamentu.**
Evaluation of damages and smudges of base as evidence for gluing and ungluing – a case of an untypical testament.
Die Beurteilung von Unterlageverschmutzungen als Beweis für Auf- und Abkleben – ein Fall des untypischen Testaments
10. **dr inż. Roman Ptak: Komputerowy pomiar wybranych cech graficznych badanego dokumentu.**
Computer-assisted measurement of selected graphic features of an examined document.
Computerbemessung ausgewählter graphischen Merkmale des zu untersuchenden Dokuments.
11. **dr inż. Arkadiusz Liber: Problemy badania dokumentów cyfrowych modyfikowanych przy wykorzystaniu anti forensic.**
Issues in examination of digital documents modified with the use of anti-forensic.
Probleme der Untersuchung von den mithilfe von anti forensic modifizierten Computerdokumente.

12. dr inż. Jacek Jarnicki: *Automatyzacja procesu pomiaru parametrów materiału kryjącego.*

Automation of measuring process of ink parameters.

Automatisierung des Bemessungsprozesses der Parameter von Deckungsmitteln.

Dyskusja / Discussion / Diskussion

13.00 – 14.00 Przerwa / Break / Pause

14.00 – 17.30 Część II / Part II / Teil II

Prowadzący / Chairman / Vorsitzender:

prof. dr hab. Karol Sławik

1. dr Milena Pungaloni: *Gest graficzny osoby starszej - sfalszowany testament.*

Graphic gesture of an elderly person – a forged testament.

Graphische Geste einer älteren Person – ein gefälschtes Testament

2. dr Nikolaos Kalanzis, dr Philip Morton: *Ujawnianie ukrytych kolejności niewidocznych śladów pisma ręcznego lub druku na kwestionowanym dokumencie.*

Determination of the sequence of latent marks in writing or printing on a questioned document.

Die Offenbarung der verdeckten Reihenfolge von unsichtbaren Spuren der Handschrift oder des Drucks auf dem verdächtigten Dokument

3. dr Nikolaos Kalanzis: *Najnowsze metody ochrony przed wysokiej jakości fałszywym czekiem bankowym.*

High quality bank check forgery and the front line of defence against it in banks.

Die neuesten Schutzmethoden vor einem gefälschten Bankscheck von hoher Qualität

4. dr Elżbieta Żywucka-Kozłowska, dr Krystyna Bronowska: *Sygnatury jubilerskie.*

Jewellers' signatures.

Juveliersignaturen.

5. **mgr Aurelia Kotarba-Pawłowicz, mgr Magdalena Pająk:**
Badanie paraf pod kątem ich podobieństw.
Examination of initials in terms of their similarities.
Die Untersuchung von Paraphen in Bezug auf ihre Ähnlichkeit
6. **mgr Magdalena Tomaszewska:** ***Podpis biometryczny jako metoda weryfikacji tożsamości osoby.***
Biometric signature as a method of verifying identity.
Biometrische Unterschrift als Methode der Verifizierung der Personenidentität.
7. **dr Katarzyna Chmielewska:** ***O strategii doboru informacji i wzorów porównawczych – z praktyki biegłego.***
On the strategy of selecting information and reference patterns – an expert’s experience.
Über die Strategie der Wahl von Informationen und Vergleichsmaterials – aus der Praxis eines Sachverständigen
8. **mgr Agnieszka Okińska:** ***Problem fałszerstwa podpisów na dokumentach publicznych na przykładzie druków L-4 oraz PITów.***
Forgery of signatures on public documents as exemplified by sick notes and tax returns.
Das Problem von Unterschriftenfälschungen auf öffentlichen Dokumenten am Beispiel von ärztlichen Attesten und Steuererklärungen.
9. **mgr Zuzanna Górka:** ***Stabilność i generalizowalność – różne podejścia do rzetelności analizy pisma ręcznego jako narzędzia diagnostycznego.***
Stability and generalisation potential – various approaches to accuracy of handwriting analysis as a diagnostic tool.
Die Stabilität und Generalisierbarkeit – unterschiedliche Einstellung zur Redlichkeit der Handschriftanalyse als diagnostisches Werkzeug.

Dyskusja / Discussion / Diskussion

Szanowni Państwo

Organizatorzy Sympozjum zapewniają referentom do dyspozycji komputer PC z systemem Microsoft Windows oraz programem do prezentacji Power Point.

Ponadto informujemy, że:

W czasie trwania Sympozjum warszawska firma PRECOPTIC oraz angielska firma FOSTER and FREEMAN demonstrować będą najnowocześniejszą aparaturę przeznaczoną do badań dokumentów.

16 czerwca o godz. 17.00 organizatorzy zapraszają na spotkanie towarzyskie do Klubu Uniwersyteckiego (*Budynek Główny Uniwersytetu Wrocławskiego, parter, pl. Uniwersytecki 1*).

17 czerwca dla Uczestników Sympozjum przewidziano wyjazd do Zamku Kliczków (neorenesansowej rezydencji położonej na terenie zespołu pałacowo – parkowego w Kliczkowie).

W programie m.in.

obiad oraz koncert zespołu "VIOLINO A DUE", (program muzyczny zatytułowany „Od Haendla do Beatlesów” będzie obejmował m.in.: utwory: HAENDLA, BACHA, VIVALDIEGO, STRAUSSA, GARDELA, LEHARA, PIAZZOLLI, FERRARISA, CHOPINA, BEATLESÓW, MUZYKA FILMOWA, MUSICAL).

Wyjazd do Zamku Kliczków : 17.06.2010 , godz. 13.30

Autokary będą oczekiwały na pl. Uniwersyteckim „ przy Szermierzu” (obok Sali Muzycznej – miejsca obrad XIV WSBP).

Koszt uczestnictwa wynosi 100 zł. Wpłaty należy dokonać najpóźniej do 16 czerwca (środa) w sekretariacie Sympozjum.

Uprzejmie prosimy o okazanie przy rejestracji dowodu wpłaty za uczestnictwo w sympozjum.

Ladies and Gentlemen

The Organisers of the Symposium would like to inform you that the following equipment is available: PC computer with Microsoft Windows and the Power Point.

We would also like to inform that:

Warsaw-based company PRECOPTIC and FOSTER & FREEMAN from the UK will present the latest equipment for document examination

On 16 June at 5:00 p.m. the Organisers invite for a social get-together to the University Club (*University Main Building, pl. Uniwersytecki 1, ground floor*).

On 17 June the Organisers invite for a trip to the Neo-Renaissance Castle of Kliczków.

The trip includes:

Dinner and a concert of "VIOLINO A DUE" (musical programme "From Haendel to The Beatles" featuring the music by HAENDEL, BACH, VIVALDI, J. STRAUSS, C. GARDEL, F. LEHAR, A. PIAZZOLLI, A. FERRARIS, F. CHOPIN, THE BEATLES, FILM MUSIC, MUSICALS).

The coaches will depart at. 1:30 p.m. *from pl. Uniwersytecki near the sculpture of the "Fencer" (near the Music Hall – the venue of the Symposium).*

The fee of 100 PLN should be paid at the Symposium Secretary's Office by 16 June (Wednesday) at the latest.

Please present the proof of payment of the conference fee at registration.

Sehr geehrte Damen und Herren,

Die Organisatoren stellen den Referenten einen PC Computer (Microsoft Windows und Power Point) zur Verfügung.

Darüber hinaus teilen wir Ihnen folgendes mit:

Während des Symposiums organisieren die Firma PRECOPTIC aus Warschau und die englische Firma FOSTER and FREEMAN die Ausstellung der neuesten Apparatur zur Dokumentenuntersuchung.

Am 16. Juni um 17.00 Uhr laden die Organisatoren zu einem Zusammentreffen im Universitätsclub (*Universitätsgebäude, Erdgeschoss, Pl. Uniwersytecki 1*) ein.

Am 17. Juni wird für die Teilnehmer des Symposiums ein Ausflug zum Schloss Kliczkow (Schloss Klitschdorf – Neorainessance Residenz gelegen im Schlosspark) organisiert.

Im Programm u.a.:

Das Mittagessen und das Konzert von "VIOLINO A DUE,,
(Musikprogramm: „von Haendel bis the Beatles“ Werke von:
HAENDEL, BACH, VIVALDI, STRAUSS, GARDEL, LEHAR, PIAZZOLLA,
FERRARIS, CHOPIN, THE BEATLES, FILMMUSIK, MUSICAL).

Abfahrt : 13.30 Uhr

Der Bus wartet auf dem Universitätsplatz am Fechterbrunnen (in der Nähe des Musiksaals - des Tagungsortes).

Die Kosten des Ausflugs betragen 100 PLN. Der Betrag ist spätestens am 16. Juni (Mittwoch) im Symposiumsbüro einzuzahlen.

Wir bitten Sie, bei der Anmeldung den Einzahlungsnachweis für die Teilnahme am Symposium vorzulegen.